ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO priedas

Nr. 421

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Tėvynę galima mylėti tyliai

Naujamiesčio gimnazijos (Panevėžio r.) dailės ir technologijų mokytojas Dalius DIRSĖ ne iš tų, kurie garsiai šaukia mylintys Lietuvą. Jo meilės Tėvynei supratimas kitoks. Jis mano, kad piliečiu galima būti esant darbščiam, sąžiningam, teisingam, gerbiančiam kitus ir tiesiog gražinant savo kraštą.

Jaunlaus Pociaus nuotr.

Naujamiesčio piliečių draugijos valdybos narys, Naujamiesčio seniūnijos tarybos narys, Panevėžio rajono Vietinės veiklos grupės narys, Lietuvai pagražinti draugijos narys, visuomeninės organizacijos klubo „Menų sala“ vadovas. O dar jeigu imtume vardyti, kokiuose projektuose mokytojas dalyvauja, gali atrodyti, kad vienam žmogui tų veiklų lyg ir per daug. Todėl Dalių šiandien, kai žmonės labiau galvoja ne ką savo kraštui duoti, o ką sau išlupti, galima būtų priskirti prie baltų varnų.

Jis atviras - jo misija gražinti Lietuvą. Ir to moko Naujamiesčio gimnazijos vaikus ne tik per dailės ir technologijų pamokas, bet ir laisvalaikiu. Skirtingai nei kolegos tikslių ar humanitarinių dalykų mokytojai, Lietuvos dailininkų sąjungos narys turi pranašumą - mokyti vaikus grožio pajautimo. O jeigu vaikas kuria, vadinasi, ir gražins tą aplinką, kurioje gyvena.

Naujamiesčio gimnazija tikrai netipiška mokykla. Jos prieigos nustatytos medžio skulptūromis. Nereikia būti dideliu meno žinovu, kad matytum, jog tai ne profesionalų darbai. Bet, sako mokytojas, kitaip ir būti negali. Juk viskas sukurta vaikų. Ne veltui vestibiulyje įrėmintas 2011-aisiais datuotas raštas: „Geriausiai tvarkoma mokyklos aplinka Lietuvoje“.

Prieš dešimtmetį, 2007-aisiais, D.Dirsė tituluotas geriausiu rajono metų mokytoju.

Dalius mano esantis laimingas, kad gyvenimas susiklostė būtent taip. Kad iš Panevėžio tėvai atsikraustė į Naujamiestį, čia jis baigė vidurinę, čia mokydamasis sutiko savo būsimąją žmoną. Meniškos prigimties jaunuolis, neįveikęs matematikos, iš karto neįstojo į Šiaulių pedagoginį institutą. Užtat padirbėjęs staliumi kolūkyje, savo tikslą pasiekė vėliau. Ir sako neapsirikęs. Nes ŠPI dailės fakultete, ruošusiame braižybos, darbų ir dailės mokytojus, buvo skatinamas visuomeniškumas, kūrybiškumas. Taigi tą patį jis dabar stengiasi perteikti moksleiviams.

- Mano darbas mokykloje - meniška veikla, integruota į technologijas, - savo darbo principus dėsto specialistas. - Mano siekis, kad tai, ką vaikai kuria, būtų praktiška, pritaikoma, racionalu ir meniška. Kad tai, ko jie mokosi, būtų naudinga gyvenime. Iš to ir gimė mano vienas iš pirmųjų projektų „Mokyklos erdvė - mokinių kūrybai“. Ką mokiniai sukuria savo rankomis, tą palieka mokyklai. Taip prasidėjo vasaros stovyklos, kuriose mokiniai kuria ir monumentalias skulptūras. Į „Jaunojo skulptoriaus“ projektus įtraukti ne tik mūsų mokyklos mokiniai, kviesdavau juos iš kitų Lietuvos miestų mokyklų. Projektas, įsitraukus latviams ir estams, tapo tarptautinis. Tie ryšiai tęsiasi, mes kasmet susitinkame stovyklose. Mūsų vaikų skulptūros lieka Latvijos žemėje, Estijoje. Tokie plenerai plečia vaikų akiratį, vieni iš kitų mokosi. Jie ima suvokti kitokią kultūrą, o jos kontekste kitaip mato ir savąją. Su ta idėja gyvenu iki šiol.

- Kai aplink tiek pagundų vaikams, ar daug jų atsiliepia į kvietimą kurti? Kiek tokia veikla jiems reikalinga?

- Kaip ir visur, kaip ir gamtoje išskirtinumo nėra daug, talentų taip pat. Gal kokie penki procentai to nori, siekia, domisi. Ir, žinoma, nuo paties mokytojo priklauso, kaip jis sugeba sudominti. Aišku, atrodo, kad mokytojo misija yra patraukti kuo daugiau mokinių. Bet aš manau, kad juos šaukia ir šioje veikloje laiko prigimtis, nes meno pajautimas - tai prigimtiniai dalykai. Todėl nesistengiu menininkais daryti visų, nes ne kiekvienas gabus meninei sričiai. Kiti gabūs matematikai, literatūrai. Jeigu jie yra šalia tų, kurie geba dirbti kūrybiškai, jie gali stebėti, mokytis vieni iš kitų. Taip vyksta ir pačių mokinių bendradarbiavimas. O asmeninis mokytojo elgesys, be abejonės, uždega. Juk mokinys mato, ko tu sieki tais projektais, kad tu nori puošti. O kai tave pastebi, tai ir atsiliepia. Didžiausias paskatinimas jiems pamatyti, kad jų darbas įvertinamas.

> Viena didžiausių mūsų bėdų yra ta, kad mus tebėra apėmusi visuotinė baimė ir mes niekaip jos neatsikratome. Bijome netekti darbo, bijome pasakyti, kad karalius nuogas

- Esate visuomeniškas žmogus, kokių šiandien labai trūksta. Kas tuos dalykus lemia? Tas bruožas negali nežavėti girdint, kiek daug kalbama apie žmonių susvetimėjimą, užsisklendimą savyje...

- Pirmiausia turbūt lemia mano vertybinės nuostatos. Kartais aš klausiu savęs, kodėl man norisi eiti, dalyvauti, kam man to reikia. Manau, pradžia - mano močiutė, atvedusi mane į bažnyčią. Man patiko krikščioniškas gyvenimo būdas - padėti, nenuskriausti, suteikti pagalbą kitam. Tai skatina gėrį, dėmesingumą, atlaidumą. Tie dalykai lemia ir visą kitą mano gyvenimą. Tai veda mane pirmyn. Jeigu matau numestą šiukšlę, noriu pakelti. Jeigu matau, kad bendruomenei trūksta mano pagalbos, idėjų, kurių šiaip jau nestokoju, noriu padėti. Gal kai kam tai atrodo beprasmiška ir kad aš iš to neturiu jokios naudos. Bet aš galvoju kitaip. Kai tu padarai kažką sau, tą gėrį jauti pats vienas.

Bet kur kas labiau džiaugiesi, kai tuo gėriu pasidaliji su kitais. Tai ir stumia į visuomeninę veiklą. Man svarbu, kad viskas, kas yra aplinkui, būtų estetiška, gražu, tvarkinga. Man nesvarbu kažkur dalyvauti deklaratyviai. Gerus, gražius darbus galima daryti tyliai. Daug svarbiau, kaip aš jaučiuosi viduje.

- Turbūt nesuklysiu sakydamas, kad turinčiam tokias moralines nuostatas žmogui itin skaudi emigracijos tema. Niekad nebuvo kilę minčių pakelti sparnus?

- Aš visą laiką galvojau, jeigu esi kūrybingas žmogus, turi rankas ir minčių, gali rasti darbą čia. Jeigu neturėčiau darbo mokykloje, gal pasinerčiau į kūrybą. Aš savo rankomis sukūriau savo sodybą, pastačiau namus, pasodinau medžius. Įsikūrėme žmonos senelių žemėje. Šalia pušynas, puiki gamta. Pagalvojus, kad visa tai, kas padaryta tavo rankomis dirbant nuo ryto iki vakaro ir naktimis, reiktų palikti... Daug kas nebetektų prasmės. Taip, galbūt pinigas užsienyje būtų ilgesnis, bet tu ir daugiau turėtum atiduoti. Aš suprantu tuos, kurie išvažiuoja nebent užsidirbti ir grįžti. Emigraciją, manau, lemia darbo neturėjimas. Tai sakau, nes ir mano sūnus, kuriam 26-eri, Norvegijoje. Dar būdamas studentu ten vasaromis uždarbiaudavo. Dabar išvažiavo, nes baigęs institutą negavo darbo. Tačiau, sako, Norvegijoje dirbs laikinai, nes nori kurti gyvenimą čia.

- O ar darbo neturėjimas - vienintelė priežastis, genanti žmones iš Tėvynės?

- Kai kas kaltina bendravimą tarp darbdavio ir darbuotojo, pačią bendravimo kultūrą. Aš matau sergančią valstybę. Sakoma, valstybė tai mes. Bet aš neformuoju politikos. Aš esu politikas tiek, kokį gyvenimo būdą pasirinkau. Pasistačiau namus, pagimdėme vaikus, išleidome į mokyklas, išugdėme, kiek įmanoma laikome čia, Tėvynėje, mokydami, kad tai yra prasminga. Manau, kad kaip pilietis, aš atlieku viską, kas nuo manęs priklauso. Bet ką mes girdime aplinkui? Nesibaigiantys korupcijos skandalai. Kažkur ištirpsta milijonai, kai tuo metu atrodo, kad žeme vaikštantiems žmonėms reiktų vos kelių dešimčių eurų. Kur ta mūsų valdžios sąžinė? Didžiulė dalis biudžeto plaukioja šešėlyje, o valdžia to nesugeba suvaldyti. Kai matai tokius akivaizdžius dalykus, jauti, kad valstybė serga. Kita ligos pusė - vertybinė. Vyrauja savanaudiška vertybių sistema, žiūrėjimas tik į save. Nepakelsiu parkritusio, nepatarsiu, nes jis konkurentas. Kaimynai apsitveria aukščiausiomis tvoromis, kad niekas nematytų, kaip aš gyvenu.

- Nuo ko reiktų pradėti tas mūsų ligas gydyti? Turbūt ne nuo tautinių rūbų ar etnologijos kurso mokyklose.

- Aš suprantu, kad tuo norima ugdyti patriotiškumą ir pilietiškumą, bet šios idėjos man atrodo populistinės. Pilietiškumas ir patriotizmas turėtų gimti šeimose. Vaikai tradicijas perima ne iš valstybės, o iš šeimos. Jau pati rūbų dovanojimo idėja yra ydinga. Nes visi žinome, kad dovanotas daiktas kaip ir siūloma prekė - pigi. Visai kitaip vertini, jeigu tu susikuri pats. Davimas, dovanojimas atneša atvirkštinį rezultatą. Mane iki šiol piktina Vilija Blinkevičiūtė (buvusi socialinės apsaugos ir darbo ministrė - *red. past.*), užvertusi bedarbius pašalpomis. Ar tu dirbi, ar nedirbi, vis tiek gauni. O prie to, kas gaunama veltui, greitai priprantama.

Ir mes tą pašalpinių kartą jau praradome.

Mes turime apie valstybės ligas kalbėti. Viena didžiausių mūsų bėdų yra ta, kad mus tebėra apėmusi visuotinė baimė ir mes niekaip jos neatsikratome. Bijome netekti darbo, bijome pasakyti, kad karalius nuogas. Mes nebūsime laisvi, kol nepasakysime tiesos, ką kasdien matome ir ką iš tiesų jaučiame. Aš apie tai kalbu per savo pamokas. Su mokiniais kalbant reikia ne tik pasakyti nuomonę, bet išgirsti, ką jie galvoja. Žinote, ką įsisiūbavus diskusijai man pasakė vienuoliktokai? Kad vieni kunigai iš pašaukimo dirba nuoširdžiai atlikdami savo misiją, kiti ją tik deklaruoja, o gyvena visai kitokį gyvenimą. Vaikai mato dviveidystę. O ji visur. Mes sovietinę nomenklatūrą smerkėme, kad ji deklaravo, jog viskas liaudžiai, o gyveno visiškai kitaip. Ar mes ne tą patį matome dabar? Kaltiname valdžią, valstybę, bet mes ir patys neatsikratėme sovietinių recidyvų: ar kokį tualetą norime pastatyti, ar išvengti kelių policijos nuobaudos, duodame kyšius. Tai ką dabar kaltinti?

Kalbėjosi Jaunius POCIUS

Ar dar ilgai tvers valdančioji koalicija?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo politologas, istorikas prof. Algis KRUPAVIČIUS, Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signatarai Justas PALECKIS ir Egidijus BIČKAUSKAS bei psichologas, politologas Gediminas NAVAITIS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: „Valstiečiams“ laimėjus rinkimus ir sudarius koaliciją su socialdemokratais, buvo išsakyta daug gražių norų. Bet dabar matome, kad jų tarpusavio santykiai prasti. Susidarė akivaizdi takoskyra ir tarp žaliųjų valstiečių lyderių, ir tarp socialdemokratų. Matome ir didelę konservatorių įtaką Vyriausybės darbui. Ilgai šitaip tęstis nebegali - vis dėlto turi kažkas ten atsitikti.

A.KRUPAVIČIUS: Pradžiai galima pacituoti kareivį Šveiką, kuris sakė, kad niekada nebūna taip, kad kaip nors nebūtų. Tad ir su koalicija tikrai kaip nors ir kas nors bus.

Dabartinė centro ir kairės koalicija, kurią sudaro Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS) bei Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP), buvo laukta ir atitinka už

> Lūkesčių sukeliama, o atsakymų, kaip tai bus daroma, dažnai nėra. Ši problema visos koalicijos teisėtumą ir jos politinį aktyvumą gerokai smukdo

Algis KRUPAVIČIUS
Politologas, istorikas, humanitarinių mokslų daktaras

tas partijas balsavusių rinkėjų lūkesčius. Nors socialdemokratai pralaimėjo, ir gan skaudžiai, matyt, daugumai centro ir kairės koalicijos rinkėjų buvo priimtiniau, kad LVŽS eitų į politinį darinį su jais, o ne su dešiniosiomis partijomis. Centro ir dešinės koalicijoje, be abejo, LVŽS svoris ir įtaka būtų mažesni, nes konservatoriai turi daugiau nei 30 parlamento narių, dar daugiau kaip dešimt jų turi Liberalų sąjūdis. Koalicijoje su jais „valstiečiai“ tikrai nebebūtų didysis brolis. Net galėtų tapti mažesniuoju koalicijos partneriu, jeigu dešiniosioms partijoms pavyktų sklandžiai bendradarbiauti. Nors ar joms tai pavyktų, neaišku. Matome, kad opozicijos partijoms lyderio išsirinkti nesiseka.

Dabartinė koalicija pagal struktūrą vadinama minimalios pergalės sąjunga, nes visos jos narės būtinos tam, kad kartu parlamente susidarytų daugumą. Nėra taip, kad mažesnei partijai pasitraukus dauguma vis vien liktų vienos partijos rankose, nors „valstiečiai“ ir surinko nemažai - daugiau nei 20 proc. - balsų proporcinėje rinkimų dalyje. Dar geresnis „valstiečiams“ buvo antrasis rinkimų turas. Taip nutiko, nes daugelis rinkėjų buvo nusivylę buvusiomis valdančiosiomis partijomis - konservatoriais jie buvo dar nusivylę, o socialdemokratais jau nusivylę. Dėl to atsirado unikali galimybė trečiai politinei jėgai, šiuo atveju LVŽS, antrajame rinkimų ture patraukti rinkėjus į savo pusę. Bet iki absoliučios daugumos balsų ir mandatų nepakanka. Jų trūksta ne tiek mažai, net 15-os. Bet socialdemokratams ir „valstiečiams“ kartu jų užtenka, kad koalicija sudarytų aiškią daugumą ir būtų stabili. Be to, šią koaliciją daugiau ar mažiau remia kai kurios opozicijos partijos, nes jos neturi kokio nors geresnio pasirinkimo - gali arba pritarti valdančiųjų politiniams siūlymams, arba apskritai prarasti savo balsą bei įtaką. Čia kalbu pirmiausia apie „Tvarkos ir teisingumo“ frakciją bei Lenkų rinkimų akciją. Šios dvi politinės grupės yra natūralios valdančiųjų sąjungininkės. Taigi struktūriškai, ideologiškai tokia koalicija atrodo logiška.

Dėl ko kyla problemų? Socialdemokratai prarado turėtą didžiosios koalicijos partijos vaidmenį, prie kurio buvo pripratę per daugelį metų. Dabar jie atsiduria mažojo brolio situacijoje. Ir tai kelia psichologinį diskomfortą - jie neteko iniciatyvos. Be to, LSDP lyderio rinkimai sukėlė nemažai sumaišties.

O LVŽS - nauja partija. Visos naujos jėgos politikos lauke yra veikiamos išcentrinimo srovių - jos nėra vieningos, joms trūksta ideologinės tapatybės. LVŽ sąjungoje yra ir liberalių, ir gan konservatyvių žmonių, ir kairiųjų pažiūrų atstovų. Nors LVŽS, turiu save pataisyti, nėra ir visai nauja. Buvo laikas, kai ji turėjo nemenką frakciją, tik tada vadinosi Valstiečių liaudininkų sąjunga. Ji turi patirties ir vietos valdžios lygmeniu. Bet jų partijoje esama politikų, dar turinčių įgyti patirties, perprasti politinio žaidimo taisykles. Ir tai gali kelti sumaištį trumpalaikėje perspektyvoje.

Maža to, ši frakcija yra labiau linkusi į centro ir kairės politiką, o vadinamoji profesionalų vyriausybė - gerokai liberalesnė. Ir todėl įtampų tarp centro kairės ir liberalumo Seime, atitinkamai ir Vyriausybėje, irgi esama. Tai taip pat viena iš priežasčių, dėl kurių koalicija patiria įtampų.

G.JAKAVONIS: Faktinę valdžią šalyje per įvairius partinius žaidimus, tarkim, per Vyriausybės formavimą, turi Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD). Vadinamojoje profesionalų Vyriausybėje esama daug politinių figūrų, kurios vienaip ar kitaip susijusios su mūsų prezidente. Ir nėra paslaptis, kad ji su TS-LKD sudaro tandemą.

J.PALECKIS: Nors „valstiečiai“ yra labiau kairiųjų partija, kalbėjusi net apie proporcinę mokesčių sistemą, jų kairumo kol kas nedaug matyti. Gal dėl to, kad Vyriausybė, kaip minėta, yra liberalesnė.

Labiausiai man nepatinka tai, kad jie atėjo į valdžią su populistiniais lozungais. Aišku, populizmas dabar madingas pasaulyje. Jis buvo būdingas ne tik Donaldui Trampui (D.Trump), kuris jau juda įprastos Amerikai elgsenos link, bet ir Lenkijoje bei Vengrijoje, kur valdžia sugebėjo pasukti valstybę jai neįprasta linkme. Ar mūsiškiai „valstiečiai“ sugebės pasukti šalį ta linkme, kuria iki šiol Lietuva nėjo, aš labai abejoju. Todėl manau, kad, ko gero, mes grįšime į įprastą vagą.

Populizmas politikoje neišvengiamas, bet man asmeniškai jis nelabai patinka. „Valstiečiai“ atėjo į valdžią su lozungu, kad partijos yra blogybė. Neva jie nėra partiniai, dėl to bus geresni už kitus. Jie teigė, kad Seimas, švelniai tariant, nelabai geras. Todėl žadėjo mažinti jo narių skaičių, atimti automobilius, dalį lėšų... Tai patinka vidutiniam rinkėjui. Bet ar tai gerai valstybei - abejoju. Pagaliau buvo padarytas toks, sakyčiau, politologinis atradimas, kad iki šiol pas mus viską sprendė Vyriausybė, o pagal Konstituciją esame parlamentinė respublika, todėl dabar esą viską tvarkys Seimas. Bet taip nelabai būna tradicinės demokratijos šalyse. Kai laimi kuri nors partija, įprastai jos vadovas tampa premjeru, o ne frakcijos lyderiu, ir turėdamas valstybės vairą jis rūpinasi, kad Vyriausybės politiką palaikytų parlamento dauguma. O dabar pas mus vairuotojų yra du, ir kuris iš jų ambicingesnis, jau ryškėja. Jeigu jie sutars, gal ir sugebės vairuoti dviese. Bet čia esama didelių pavojų. Būtų normaliau, jeigu partijos pirmininkas būtų ir Vyriausybės vadovas.

Kalbėdamas apie pavojus pridurčiau, kad pas mus žiniasklaida prilakuso daugiau liberaliai nusiteikusiems žmonėms, kuriems nepatinka „valstiečių“ kairumas. Nuolatiniai žiniasklaidos apšaudymai stums „valstiečius“ į dešinę. Kuo tai baigsis? Abejočiau, ar nesena pranašystė, jog trejus su puse metų jie valdys kartu su socialdemokratais, yra šimtu procentų teisinga.

E.BIČKAUSKAS: Čia buvo pasakyta, kad „valstiečiai“ yra kairieji. Pagal pavadinimą jie gal ir kairieji, bet aš kol kas dar nesuprantu jų veiksmų. Jie dar iki galo neišsigrynino. Dalis žmonių frakcijoje, kaip žinia, išvis nepartiniai, - man net sunku pasakyti, kokios jų politinės nuostatos. Dauguma jų išties naujokai. Ateitis, kaip ir visada būdavo, neišvengiamai atskleis jų nuostatas.

Vienoks ar kitoks skilimas frakcijoje, mano galva, bus. Abejoju, ar dabartinė S.Skvernelio ir R.Karbauskio dvivaldystės situacija ilgai egzistuos. Iš Lietuvos istorijos pateiksiu tik vieną pavyzdį, kai aš ir Romualdas Ozolas sugebėjome būti kartu likdami skirtingi, nes abu, ypač Romualdas, turėjome aukštesnius tikslus ir puikiai supratome, kad mūsų konfliktas sukeltų neigiamų pasekmių bendram siekiui. Aš abejoju, ar dabar egzistuoja toks aukštesnis siekis, todėl konfliktas neišvengiamas.

Svarstant, kas turi stovėti prie valstybės vairo - Seimas ar Vyriausybė, pasakytina, jog dabar svertus turi trečias žaidėjas, kuris lemia užsienio politiką ir gynybą, lyg ir turėdamas konstitucinę teisę tai daryti, bet jis privalėtų tą pareigą vykdyti kartu su Vyriausybe. O dabar tas trečias žaidėjas vairą į savo rankas yra paėmęs vienas. Mūsų ekonomika labai glaudžiai susieta su Briuseliu, todėl ir ekonomikos politiką vykdo mūsų prezidentė, kuriai tai daryti leido iš pradžių Andrius Kubilius, paskui Algirdas Butkevičius ir, atrodo, sėkmingai leis ir ponas S.Skvernelis. Ar sugebės ir ar norės ta mūsų dabartinė dauguma sudėlioti viską taip, kaip yra numatyta Konstitucijoje, labai abejoju.

> Nors „valstiečiai“ yra labiau kairiųjų partija, kalbėjusi net apie proporcinę mokesčių sistemą, jų kairumo kol kas nedaug matyti

Justas PALECKIS
Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, europarlamentaras, buvęs Seimo narys

Etos nuotr.

ENERGETIKA. Pernai lapkričio 22-ąją, kai už Sauliaus Skvernelio kandidatūrą į premjerus balsavo net 90 Seimo narių, kandidatas ir Ramūnas Karbauskis dar nekibirkščiavo

Linkiu šiai daugumai sėkmės, nes jai nebus lengva. Padariau sau nedidelį atradimą prieš savaitę, kai pasižiūrėjau statistiką ir į Lietuvos padėtį pagal žmogžudysčių skaičių ES ir pasaulyje. Pamačiau, kad mes šiuo klausimu tvirtai pirmaujame ES. Tvirtai. Lenkiame ir savo kaimynus latvius, estus, lenkus, dar įdomiau - tvirtai lenkiame ir baltarusius, ukrainiečius. Tai ne vienintelis kriterijus. Pagal savižudybių skaičių mes vėlgi labai tvirtai lenkiame visus ES. Pas mus ir didžiausias ES išsilakstymas, emigracija. Galima būtų pasižiūrėti ir į padėtį pagal alkoholio suvartojimą.

Ką rodo tos žmogžudystės, savižudybės, bėgimas iš Lietuvos? Lietuva siaubingai serga. Reikia imtis kažkokių priemonių. Dabar atrodo, kad Lietuvoje ne tik pavojinga, čia bloga gyventi. Kodėl taip yra? Jau bandoma po truputį kalbėti apie socialinę atskirtį, nesuvesti visko vien į ekonomiką ir algas. Ir psichologai, sociologai turėtų susirūpinti, kodėl mes taip skiriamės nuo aplinkinio pasaulio.

Tad linkėčiau valdantiesiems sėkmės, bet kol jų frakcijoje vyksta gryninimosi procesas, turbūt geriausiai jaučiasi tie patys konservatoriai. Jie, stipri ir organizuota partija, gerokai anksčiau įvykdžiusi struktūrinius pakeitimus ir turinti naują lyderį, įgijo pranašumų. Liberalai irgi bando atsigauti po patirtų smūgių. O LSDP po rinkimų turėjo du variantus - eiti arba neiti į koaliciją. Jei vertintume politinių intrigų požiūriu, aš jų situacijoje nebūčiau jungęsis į koaliciją. Būčiau tvarkęsis pats. Tačiau jei vertintume valstybės naudą, jie pasielgė teisingai, valstybiškai, bet neturi iš to didelės naudos sau.

G.NAVAITIS: Prie išvardytų statistikos skaičių pridedu dar vieną eilutę, kurią galite rasti Valstybės statistikos departamento paskelbtuose liberalai skelbiasi esantys atviri, skaidrūs, jų lyderiai Remigijus Šimašius ir Eligijus Masiulis džiugina mus klipu, kur daužo korupciją, o šiandieną tas pats E.Masiulis - korupcijos simbolis, o tas, kuris siūlė R.Šimašiui ir kitiems liberalų vadams pasitikrinti melo detektoriumi, iš partijos išmestas. Todėl mes turime priežasčių nepasitikėti partijomis.

Tačiau liūdna, kad padarėme tą pačią klaidą antrą kartą. Mes patikėjome, kad tie žmonės, nesusiję idėjomis, nepartiniai žmonės, sukurs gerovę. Manau, kad LVŽS juda į žlugimą ne dėl R.Karbauskio ir S.Skvernelio nesutarimo, o dėl to, kad jie neturi bendro pagrindo, neturi aiškios Lietuvos vizijos ir nežino, kokiu keliu jos link eiti.

G.JAKAVONIS: ES duomenimis, esame dar ir patys nelaimingiausi.

G.NAVAITIS: Bendras laimingumo lygis dar būtų pakenčiamas. Bet Lietuva išsiskiria ypač dideliu nelaimingų žmonių kiekiu. Nelaimingas žmogus tas, kuris sako, kad metai buvo blogi, o ateityje nieko gero nesitiki. Lietuvoje tokių žmonių yra penktadalis. Jei gretintume su kitomis šalimis, Skandinavijoje save taip vertina 1-3 proc.

E.BIČKAUSKAS: Aš nekreipiau dėmesio į tokias apklausas, kuriose domimasi, kaip žmogus jaučiasi šiandien. Jo savijauta gali priklausyti nuo to, susipyko šįryt su žmona ar nesusipyko. Mano minėti skaičiai yra 100 proc. objektyvūs. Nužudymų skaičius objektyvus. Savižudybių skaičius objektyvus. Emigrantų skaičius objektyvus.

G.NAVAITIS: Nenoriu ginčytis su jumis apie metodologiją, bet patikėkite - tai, kas yra žmonių galvoje, irgi labai objektyvu.

G.JAKAVONIS: Pamėginkime paprognozuoti, kur mus gali nuvesti valdančiosios koalicijos skilimas.

A.KRUPAVIČIUS: Labai tolimų prognozių gal nereikėtų daryti, nes dabartinis Seimas susirinko lapkritį. Vyriausybė susiformavo gruodžio viduryje. Tad koalicijai padaryti rimtų darbų laiko nebuvo. Reikia žiūrėti objektyviai. Visuomenės apklausos rodo, kad partijos reitingai kiek susvyravo. Jie vienu metu staiga pasiekė net daugiau nei 30 proc., o dabar sumažėjo. Bet tebėra gerokai aukštesni nei bet kurios opozicijos partijos. Tai ženklas, kad visuomenė dar turi lūkesčių, pasitikėjimo kreditas dar nesibaigęs. Premjero reitingas apskritai vienas geriausių šiuolaikinėje Lietuvos istorijoje.

> Padarėme tą pačią klaidą antrą kartą. Mes patikėjome, kad tie žmonės, nesusiję idėjomis, nepartiniai žmonės, sukurs gerovę

Gediminas NAVAITIS
Psichologas ir politologas, buvęs Seimo narys

Ideologiniu požiūriu „valstiečiai“ yra margi ir turi viduje įvairių srovių. Bet su ideologijomis Lietuvoje nutinka labai įdomių dalykų. Socialdemokratai sako esantys kairieji, bet priėmė liberalų kodeksą, iš dalies dėl to jie ir pralaimėjo rinkimus. Konservatoriai neretai imdavosi kairiųjų politikos. Tad pas mus kairieji dažnai tampa dešiniaisiais, o dešinieji dėl įvairių aplinkybių - kairiaisiais. Todėl nesureikšminčiau, kad dabartinės ideologinės skiltys yra ta bomba, kuri turi susprogdinti LVŽS ar koaliciją. Manau, jie dar turi galimybių sėkmingai dirbti.

Platforma, kurią per rinkimus siūlė „valstiečiai“, turėjo vadinamąjį penkių dalių pagrindą. Ir ji nėra labai kreiva ar neargumentuota. Jei palygintume partijų programas Seimo rinkimuose, „valstiečių“ programa - gana detali ir aiški. Joje yra šiek tiek liberalizmo, yra kairumo. Kairumo dozė tikrai nemenka - kalbėta apie socialinę nelygybę, atskirtį, regionų ir apskritai Lietuvos išsivaikščiojimą.

Dabar jų darbotvarkėje labai daug temų. Ir dažnai koalicija ir Vyriausybė stato vežimą prieš arklį. Sako, kad reformuos aukštąsias mokyklas. O kaip? Nežino. Pailgins mokslo metus. Kam? Nežino. Bet tą darys. Reformuos urėdijas. Kaip, dėl ko, irgi nėra atsakymo. Tad lūkesčių sukeliama, temų ratas plečiamas, o atsakymų, kaip tai bus daroma, dažnai nėra. Ši problema visos koalicijos teisėtumą ir jos politinį aktyvumą gerokai smukdo. Bet gera žinia ta, kad dabartinė koalicija dirba trumpai, o rinkėjai yra kantrūs ir laukia veiksmų. Sakyčiau, ta nuotaika kurį laiką išsilaikys ir tikrai laidoti dabartinę koaliciją per anksti.

Be to, po LSDP pirmininko rinkimų koalicijoje atsiranda dar viena figūra šalia S.Skvernelio ir R.Karbauskio. Ko gero, bus daug matomesnis naujas socialdemokratų lyderis. Be to, koalicija, jeigu nori funkcionuoti efektyviai, privalo turėti konkretų politikos koordinavimo mechanizmą. Kartais jo tikrai pritrūkdavo. Dabar, atrodo, atsirado koalicijos taryba, vyksta frakcijų posėdžiai. Tad sakyti, kad jau viskas yra pasmerkta ir žlugs, tikrai per anksti.

G.JAKAVONIS: Susiklostė tendencija - išlieka tik kairė ir dešinė, o į vidurį pretenduojantys naujokai priverčiami trauktis. Dabar vėl atsirado politikos naujokai, kurie labai greit gavo pylos nuo žiniasklaidos. Ji už jokias klaidas jų nepasigailės.

J.PALECKIS: Stabilioje valstybėje paprastai taip ir būna, kad veikia dvi didelės partijos - kairesnė ir dešinesnė, o kelios mažesnės su jomis sudaro koalicijas. Regis, ir pas mus į tą pusę judama. Dabar atrodo, kad „valstiečiai“ stipresni už socialdemokratus, bet labai tikėtinas jų skilimas. Socialdemokratai suartės su kairiąja „valstiečių“ dalimi, ir tai gali būti pagrindas kairiajai jėgai. O dalis „valstiečių“, neabejoju, norėtų eiti išvien su liberalais ar su konservatoriais. Be to, dvi nedidelės partijos - „Tvarka ir teisingumas“ ir Lenkų rinkimų akcija - natūraliai šlietųsi prie kairiųjų.

Neseniai susitikau su senais pažįstamais Latvijos ir Estijos dabartinių parlamentų nariais. Jie, švelniai sakant, ironiškai mus pakritikavo, kad niekaip neatsikratome „gelbėtojų“ sindromo. Latvijoje padėtis panaši, o Estijoje jau nusistovėjo sistema. Jie nelaukia steibuklų iš tų, kuriuos išrenka, kad paskui rautųsi plaukus nuo galvos. Žodžiu, darkart paaiškėjo, kad mes

> Susiklostė tendencija - išlieka tik kairė ir dešinė, o į vidurį pretenduojantys naujokai priverčiami trauktis

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

tebelaukiame kažkokios manos iš dangaus ir greit nusiviliame, o tai vėlgi prisideda prie bendros nusivylimo atmosferos Lietuvoje.

E.BIČKAUSKAS: Neseniai man teko vienoje televizijos laidoje kalbėti su Švietimo darbuotojų profsąjungos vadu ir tiesiai šviesiai paklausiau: „Tai kiek jums reikia pinigų, kad išspręstumėte esamas problemas? Šimto milijonų užtektų?“ Ėmė dievagotis, kad su tiek milijonų viską išspręstų. Dabar gynybai numatoma skirti 2,5 proc. BVP, kai 200 mln. eurų būtų 0,5 proc. Juos skiriame dėl mūsų vidinės psichologinės baimės. Tai irgi yra visuomenės nesveikumo požymis, bet niekas to viešai nepasako. Negalima šitaip mėtytis pinigais. Nebėgs tie rusai iki Maskvos iš baimės, kad mes apsiginklavome puse procento.

Šioje valdančiojoje daugumojetiek Seime, tiek Vyriausybėje, kur sprendžiami didelių finansų klausimai, - šią temą išvis bijoma paliesti. Tokiu atveju tenepyksta ponas S.Skvernelis, kad kartais jų darbai man asocijuojasi su didelės savivaldybės, o ne su valstybės vyriausybės veikla. Jeigu jie stumia nuo savęs tokius klausimus, kurie kaip tik yra valstybės reikalai, ir tvarkosi grynai ūkiškai, aš daru tokią išvadą.

Nuo 1990 metų mes praradome beveik milijoną žmonių. Ir tokia tendencija išlieka. O viena iš svarbiausių emigracijos priežasčių - vidinis netikėjimas, kad kažkas pasitaisys - kad kitais metais bus geriau, dar kitais metais vėl geriau. Žmonės mano, kad niekas čia nepasitaisys. Tad linkiu šiai daugumai pakeisti tokią nuostatą, parodyti, kad mes tikrai einame geresne kryptimi.

G.NAVAITIS: Žmonės gali vienytis į partiją, bet juos turi sieti bendras interesas. Galima paklausti ir R.Karbauskio, ir S.Skvernelio, ar jiems nekyla klausimo, kaip jie daugiau pasieks - veikdami kartu ar atskirai? Ką laimėtų S.Skvernelis, jeigu jis sietų save su aiškiai nevykusia Seimo dauguma? Gal ne visi sutiksite, bet man atrodo, kad ji nevykusi ir šiuo metu S.Skverneliui labiau kliudo, nei padeda. Galima paklausti, ką laimėtų R.Karbauskis, jei toliau remtųsi S.Skverneliu ir tada galimai prarastų įtaką. Nes jam tektų nuolankus antraeilio politinio veikėjo vaidmuo. O išsiskyrę jie abu galėtų kaltinti kitus dėl nevykstančių reformų, verstų kaltę vienas kitam.

Jei šiuos lyderius ir visą LVŽS sietų kokia nors idėja, atsirastų sutarimo galimybė. Bet trumpalaikiai interesai neleidžia sukurti ilgalaikio bendradarbiavimo. Tokia problema natūraliai iškils gal po mėnesio, gal po pusmečio, ji niekur nedings. Ir turime visi sutikti, kad neveiksni Vyriausybė ir neveiksnus Seimas mums visiems per brangiai kainuoja.

Mes vardijame, ką Lietuvoje reikia daryti, kas neatidėliotina. Bet vieną sąstingį, kurį lėmė socialdemokratų koalicija su dviem politinio verslo grupėmis, keičia kitas sąstingis. Tai, kas siūloma šiandieną, yra pramoginiai siūlymai. Jų net populistiniais nepavadinsi. Po to atsiranda bandymų įsiteikti korporacijoms, dar kažkam. Esminė šios valdančiosios daugumos problema, kad ji net nepabandė įvardyti nacionalinių interesų. Juo labiau nemėgina jų ginti.

Belieka tikėtis, kad rinkėjas įgaus patirties, supras, kad jo mėgstamos partijos turėtų būti garbingų, prognozuojamų sprendimų garantas. O jei to neatsitiks, Lietuva vis lauks naujo mesijo. Politologai ir žurnalistai svarstys politikų šeimas, jų santykius su netinkamomis moterimis, kokiais automobiliais jie važinėja. Bandys įvesti celibatą, pasodinti ant dviratukų. Regis, jau įsitikinome, kad begalinis politiko asmeninių savybių tobulinimas, kuriuo ketvirtį amžiaus užsiimama, pastebimos naudos nedavė. Todėl reikėtų pereiti nuo kalbų, kas ką myli ar nemyli, visgi prie rimtesnių temų ir svarstyti, ar esama valdžia yra įgali keisti padėtį ta kryptimi, kurios mes visi norime. Ir mano atsakymas į šį klausimą, deja, nėra optimistinis.

Parengė Darius KAUZANAS

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje
www.suzalgiriu.lt

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2017

2017 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs!
NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2017, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Juozas Sideravičius - švietimo sistemos kūrėjas

Panevėžio kraštotyros muziejaus rinkinių nuotr.

▶ Panevėžio pradinių mokyklų mokytojai nusifotografavę mokytojų knygyno įsteigimo proga. Sėdi penktas iš kairės inspektorius Juozas Sideravičius. 1932 m.

Juozas Sideravičius - vienas iš tų, kurie buvo nepriklausomos Lietuvos švietimo kūrėjai ir organizatoriai. J.Sideravičiaus veikla buvo daugiausia susijusi su Panevėžio apskritimi. Jis Panevėžio krašte kūrė naujas pradines mokyklas, įvedinėjo privalomą pradinį mokslą, prisidėjo prie naujų mokyklų atsiradimo, organizavo knygynus mokytojams.

J.Sideravičius gimė 1889 metų rugsėjo 4 dieną Rogupių kaime Šakių apskrityje Griškabūdžio valsčiuje. Tėvai buvo ūkininkai. Jis labai veržėsi į mokslą. Iš pradžių mokėsi Griškabūdžio pradžios mokykloje, vėliau kaip labai gerai besimokantis buvo perkeltas į pavyzdinę pradinę mokyklą prie Veiverių mokytojų seminarijos. Čia mokėsi iki 1905 metų. 1905 metais pradinė mokykla buvo uždaryta. Carinė valdžia nelabai mėgo tokias pavyzdines mokyklas. Tada išlaikė egzaminus ir 1906 metais pradėjo mokytis Veiverių mokytojų seminarijoje. 1909 metais baigė minėtą seminariją. Vėliau prasidėjo jo kaip pradinių mokyklų mokytojo karjera. Iš pradžių dirbo nuo 1910 metų vasario 1 dienos Baublelių, vėliau Keturnaujienų pradinėse mokyklose. Tos mokyklos buvo Šakių apskrityje. Darbavosi iki 1915 metų. Dirbo pradinių mokyklų mokytoju ir vėliau mokyklos vedėju.

Pedagoginę veiklą sujaukė Pirmasis pasaulinis karas. Dirbdamas mokytoju pradėjo bendradarbiauti spaudoje: laikraščiuose „Viltis“, Mokytojų draugijos priede „Mokytojas“ ir kituose leidiniuose. Į Lietuvos teritoriją veržėsi kaizerinės Vokietijos kariniai daliniai. Mokyklos buvo evakuojamos į carinės Rusijos gilumą. 1915 metų sausio 27 dieną buvo evakuotas ir J.Sideravičius. Iš pradžių dirbo tremtinių mokyklose Vilniuje, Maskvoje. Vėliau pateko į Tomsko kraštą. Iš pradžių nuo 1915 metų lapkričio 3 iki lapkričio 24 dienos dirbo Tomske lenkų mokyklose, o nuo 1915 metų lapkričio 24 dienos iki 1920 metų gegužės 1 dienos Tomske lietuvių mokyklose. Tomske ėjo lietuvių mokyklos vedėjo pareigas. Karo metais, nepaisant sudėtingų sąlygų, vakarais lankė muzikos mokyklą ir dramos studiją. Vėliau tos žinios jam pravertė dirbant su mokiniais Panevėžio krašte. Taip pat sėmėsi žinių carinės Rusijos mokyklose. Tai buvo universitetai Tomsko krašte.

Karo metais dalyvavo slaptoje lietuvių pedagogų draugijos veikloje. Dalyvavo Vilniuje Lietuvių mokslo draugijos veikloje. Ypač aktyvi jo veikla buvo Tomske. Jis dalyvavo lietuvių šelpimo darbe. Dalis lietuvių šeimų tremtyje labai sunkiai gyveno. 1916 metais Tomske suorganizavo Lietuvių kultūros ir apšvietos draugiją. Joje dirbo kaip valdybos narys ir reikalų vedėjas. 1918 metų kovo 19-20 dienomis dalyvavo viso Sibiro lietuvių suvažiavime. Jame įsteigtas centrinis lietuvių biuras Sibire. Buveinė numatyta Tomsko miestas. Tame biure J.Sideravičius ėjo biuro valdybos vedėjo-sekretoriaus pareigas. Jis rėmė tremtinius, organizuodavo paskaitas, rengdavo vakarėlius, organizuodavo suaugusiesiems kursus. Taip pat daug padėdavo tremtiniams įvairiais klausimais, susijusiais su vietine valdžia. 1917 metais nuo Tomsko lietuvių tremtinių išrinktas atstovu į Petrapilio seimą. Intensyvus darbas nualino sveikatą. Būdamas tremtyje rašė į lietuvių spaudą - „Lietuvių balsą“. Savo straipsnius rašė ir į rusišką spaudą - „Sibirskaja žizn“ ir „Tomskoje znamia“. Pasirašinėdavo slapyvardžiais Rogupietis, Pavėsis.

1920 metų gegužės pabaigoje sovietinės valdžios buvo suimtas. Jis tapo bolševikinės valdžios įkaitu. Būdamas suimtas sugebėjo surengti kitiems įkaitams lietuvių kalbos kursus. Kaip įkaitas atgabentas į Švenčionėlius ir iškeistas į kitus belaisvius 1920 metų rugpjūčio 31 dieną.

Vėliau jo likimas susietas su Panevėžio apskritimi. Tuo metu Panevėžio apskrityje kuriama visai nauja lietuviška švietimo sistema. Labai reikėjo patyrusių pedagogų ir ypač švietimo sistemos organizatorių. Vienu iš jų ir tapo J.Sideravičius. Nuo 1920 metų rugsėjo 1 dienos iki 1923 metų sausio 1 dienos Panevėžio apskrities I ir II rajonų pradžios mokyklų inspektorius. 1923 metų sausio 1 - 1939 metų sausio 1 dieną Panevėžio apskrities II rajono pradžios mokyklų inspektorius. Nuo 1939 metų sausio 1 dienos Panevėžio apskrities pradžios mokyklų inspektorių padėjėjas, turintis XII tarnautojo kategoriją. Gyvendamas Panevėžyje rašė straipsnius į „Lietuvos“ laikraštį. Panevėžyje suorganizavo mėgėjų teatrą. Buvo Tautininkų sąjungos narys, Panevėžio tautininkų mokytojų sąjungos sekretorius, buvo Jaunosios Lietuvos sąjungos Panevėžio miesto rajono ūkio vadovas, Lietuvos šaulių sąjungos Panevėžio XII rinktinės revizijos komisijos pirmininkas, Panevėžio jaunųjų ūkininkų globos tarybos narys.

1930 metų vasario 16 dieną už nuopelnus apdovanotas Gedimino IV laipsnio ordinu. 1940 metais paminėjo savo pedagoginės veiklos 30 metų sukaktį. 1940 metų balandžio 20 dieną Panevėžio apskrities mokytojų konferencijoje surengtas jo pagerbimas. Renginys vyko 3-iojoje pradžios mokykloje. J.Sideravičius daug prisidėjo prie švietimo vystymo Panevėžio apskrityje. Sveikinimo telegrama buvo gauta iš Švietimo ministerijos. Pradinių mokyklų mokytojos jam įteikė gėlių. Buvo pasakyta, kad jis jaunas savo širdimi ir senas savo patyrimu ir žiniomis. Dirbdamas Panevėžyje rūpinosi ir savo laisvalaikiu. Tuo metu artimiausias kurortas panevėžiečiams buvo Berčiūnuose. Juose savo vilą 1934 metais pradėjo statyti ir J.Sideravičius. Galima buvo pailsėti nuo įtemptų darbų ir labai aktyvios visuomeninės veiklos. Berčiūnuose savo vilas turėjo ir daug kitų garsių panevėžiečių. Juose savo vilą turėjo ir burmistras Tadas Chodakauskas. Labai mėgdavo ilsėtis Berčiūnuose ir Gabrielė Petkevičaitė-Bitė. Puikias dvi vilas čia turėjo ir Panevėžio paštininkai.

Gyvenimą sujaukė 1940 metų okupacija. Nebūdamas per daug stiprios sveikatos J.Sideravičius mirė 1947 metų gruodžio 30 dieną. Palaidotas Panevėžyje.

> J.Sideravičius Panevėžio krašte kūrė naujas pradines mokyklas, įvedinėjo privalomą pradinį mokslą, prisidėjo prie naujų mokyklų atsiradimo, organizavo knygynus mokytojams

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS